

VOGELEN, ZESTIG JAAR GELEDEN.

Ja, hoe ben ik er eigenlijk mee begonnen? In de H.B.S.-tijd waren een paar vrienden en ik in geestdrift gebracht door Flammarion en op elke wolkeloze avond waren we te vinden op een sleperswagen die op een grote open ruimte stond en dus naar alle kanten ruim zicht verschafte. Daar leerden we de sterrenbeelden kennen en werd iedere vallende ster en zijn baan langs de nachthemel nauwkeurig genoteerd. Zolang althans niet een wantrouwende politiemans verscheen -die zagen toen meer omdat ze te voet patrouilleerden- en ons naar huis stuurde. Het was onze enthousiaste lerares biologie die onze dorst naar kennis in een andere richting stuurde: van de sterrenhemel naar de aarde en wat daarop leeft en groeit.

Mijn eerste -en beslissende- "avontuur" had ik op een mooie avond in het voorjaar. De lerares had mij haar "Vogeljaar" geleend en ik was verbaasd dat er in mijn onmiddellijke omgeving zóveel te zien moest zijn waarvan ik geen notie had. Als je bij Groningen Noord in die dagen de spoorbaan overstak, kwam je op een twee meter breed, met grint verhard pad met aan weerszijden bomen en heesters; links waren de tuinen van de kwekers die in de Moesstraat woonden en rechts was een proeftuin.

Dat mooie weggetje droeg de naam van Studentenpad en men behoeft geen detective te zijn om deze naam te verklaren.

Op dat Studentenpad deed ik in de schemering van een mooie voorjaarsavond mijn eerste ornithologische ervaring op: op een lage tak van een meidoorn zat een roodborst te zingen, ingetogen en volhardend. Ik heb er lange tijd naar staan kijken en luisteren en van die dag af verlegde zich mijn aandacht definitief van de "overluchtse streken" -zoals Boutens zei- naar deze aarde en wat daarop leeft en groeit en zingt.

We hadden iets vóór en ook wel iets tegen op de vogelaars van nu, die al met knotsen van kijkers rondlopen als ze die nog maar nauwelijks kunnen dragen en die zich met moderne verkeersmiddelen laten vervoeren naar iedere streek waar iets bijzonders te beleven valt.

Wij hadden geen kijkeren op mijn eerste fiets heb ik moeten wachten tot ik zeventien was.

Waren dit eigenlijk nadelen? Ik geloof het niet, want we konden niet anders dan te voet -en dus rustig en nauwkeurig- de dingen bekijken.

En een ander voordeel was dat die tijd rustiger was: geen lawaai en geen milieuproblemen.

Ons werkterrein was vooral meergenoemd Studentenpad, het aan het einde daarvan gelegen Noorderkerkhof, het weidegebied van wijlen Winsumer- en Paddepoelsterweg en het Noorderplantsoen. Daar waren we vrijwel elke morgen vóór en elke avond ná schooltijd te vinden en wat hebben we daar veel ervaring opgedaan en een enorm aantal soorten gezien.

Ja, die soorten gaven nogal eens wat moeilijkheden, want aanvankelijk moest ik het doen met "Vogelleven" van A.B. Wigman, wel met aardige beschrijvingen, maar met alleen een paar zwart-wit foto's. Geloof maar dat het een opgave is, op die manier achter de namen van de vogels te komen, maar aan de andere kant beleef je het ook als een triomf als je helemaal zeker bent van de identiteit van een soort.

We maakten het ons niet gemakkelijk, want in onze drang tot kennen en weten betrokken we ook de planten -inclusief de paddestoelen- in onze exploraties en zo was er altijd volop werk.

Terugdenkend aan die tijd moet ik toch wel constateren dat er veel soorten, terreinen en gunstige biotopen verdwenen zijn. Om zo maar een paar soorten "uit de losse pols" te noemen: boomleeuwerik, boompieper, geelgors, kemphaan, korhoen, kuifleeuwerik, kuifmees, nachtzwaluw, ooievaar, ijsvogel. Eenmaal per tien dagen liepen we een vaste route: Studentenpad, rond Noorderkerkhof en door het Noorderplantsoen. In 1921 kregen we te zien of te horen: boerenzwaluw, bonte kraai, bont vliegenvanger, boomkruiper, ekster, fitis, gekraagde roodstaart, gele kwikstaart, gierzwaluw, goudhaantje, groenling, grote bonte specht, grote gele kwikstaart, heggemus, houtduif, huismus, huiszwaluw, kauw, kievit, kokmeeuw, koolmees, koperwiek, kramsvogel, kuifleeuwerik, merel, pimpelmees, ringmus, roek, roodborst, spotvogel, spreeuw, torenvalk, tuinfluiter, veldleeuwerik, vink, winterkoning, witte kwikstaart, zanglijster, zwarte kraai.

Opmerkelijk is dat we weinig meeuwen te zien kregen. Die waren blijkbaar in stad en omgeving veel minder talrijk dan nu. Vermakelijke dingen las je in die dagen ook al. Zo verscheen in het "Groninger Dagblad" van 12 september 1921 een verhaal over een blauwe reiger. Het beest was -in 1886- uit het nest gevallen en door een zekere Lok -brugwachter bij het Noord-Willemskanaal- mee naar zijn huis genomen ter verzorging. De reiger wende spoedig aan zijn nieuwe omgeving, waarin hij dagelijks rondwandelde en alles oppikte wat eetbaar en zelfs wat niet eetbaar was, zoals theelepeltjes en een zakmes, maar die keerden langs natuurlijke weg bij de eigenaar terug. Op zekere dag zag de reiger een mol zijn neus boven de oppervlakte der aarde steken. In een ogenblik was die door de reiger opgepikt en verzwolgen, maar even snel weer uitgebraakt, omdat hij met zijn scherpe nagels de slokdarm van de reiger lelijk beschadigde.

De mol verdween weer in de grond, maar de reiger voelde zich blijkbaar ziek. De vrouw van Lok wist er raad op. "Geef hem een bittere borrel" adviseerde ze en toen Lok nog aarzelde, lichtte ze toe: "Zo'n bittere borrel trekt de wonden dicht en dan komt hij er weer bovenop". Een flinke scheut Catz bitter werd aangevuld met oude klare en dit mengsel werd in des reigers keelgat gegoten.

Er was onmiddellijk succes: de reiger ging rechtop staan, keek moedig de wereld in en besloot een wandeling te gaan maken. Maar dat viel tegen: hij begon nogal te zwaaien en viel, want hij "had hem om". De brugwachter nam hem op en deponeerde hem in zijn hok.

De volgende morgen, al voor dag en dauw, liep de jonge reiger langs het Noord-Willemskanaal, op zoek naar alles wat eetbaar is. En toen Lok hem de kop van een snoek toegooide, ging die erin als koek.

Lok ging zijn vrouw verslag doen van de prima resultaten van haar therapie.

Ook een eeuw geleden had je dus al asielhouders en wie weet of hun huidige collega's nog geen lering kunnen trekken uit de ervaringen van de familie Lok anno 1886!!